

Τ Α Χ Α Ρ Τ Ι Α

Σὲ μιὰν ἄκρη καθισμένος
Βασιλιάς μεγάλος μένει,
Σκεφτικός κι ἀπελπισμένος
Μὲ τὴν κόμπη του λυμένη,
Δὲ μιλεῖ κι ἀγάλλει γάλλι
Χαμπλόνει τὸ κεφάλι.

Πότε ἀθέλητα γυρίζει
Τὸ περίλυπο τὸ μάτι,
Πότε στέκει καὶ σασιρίζει
Ποῦ θωρεῖ τέτοιο παλάτι
Κ' ἐνῶ λύπη σοῦ γεννάει
Τὸ βασιλείο κυβερνάει.

Ἄρχοντιὰ πολὺ μεγάλην,
Λεβεντιὰ χρυσοῦ καὶ νιότη,
Εἰς τὴ δόξα καὶ 'ς τὰ κάλλη
Καὶ 'ς τὰ πλούτη πάντα πρώτη
Στέκει γύρω του γυρομένη
Μὲ καρδιὰ φαρμακωμένη.

Ἐδῶ κάποιος χωρατεύει
Νὰ τὸν κάμη νὰ γελάσῃ,
Ἄλλον βλέπεις νὰ χορεύῃ
Καὶ σὰν νέφος νὰ περάσῃ,
Ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν κυττάζει,
Δὲ μιλεῖ κι ἀναστενάζει.

Τρόμος, λύπη, ἀπελπισία
Βασιλεύουν 'ς τὸ παλάτι,
Συλλογίζεται ἡ σοφία,
Δὲ σφαλεῖ κανεὶς τὸ μάτι.
Ὅλη ἡ κτίσις ἄς χαλάσῃ
Φθάνει ἐκεῖνος νὰ γελάσῃ.

Ὁ καθένας τί δὲν τάζει
Εἰς τὴν τόση ἀπελπισία του
Γιὰ νὰ ἰδῇ νὰ διασκεδάσῃ
Τὸ μεγάλο βασιλιὰ του!

Ὁ καθένας τί δὲ δίνει
Νὰ τοῦ φέρῃ τὴ γαλήνη!

Ἐν' ἀτίμητο στολίδι,
Ἐνας νιὸς γεμάτος γνῶσι
Φέρνει ἀσύγκριτο παιγνίδι
Τὴν πατρίδα του νὰ σώσῃ.
Θωροῦν ὅλοι σασιτισμένοι
Τὸ λεβέντη ποῦ προβαίνει.

Εἰς τὸ θρόνο ἀργὰ πλησιάζει
Τῆς πατρίδος τὸ στολίδι·
— Βασιλιᾶ, σιγὰ φωνάζει,
Κύττα τοῦτο τὸ παιγνίδι,
Θὰ χαρῆς, θ' ἀναγαλλιάσῃς
Καὶ πολὺ θὰ διασκεδάσῃς.

Ἄλλος μ' ὄψι τοῦ θανάτου
Πικρὰ δάκρυα θὲ νὰ χύσῃ!
Ἄλλος τ' ἄχαρὰ παιδιὰ του
Πεινασμένα θὲ ν' ἀφίσῃ!
Ἄλλοι ἀνθρώποι κι ἄλλα στήθια
Θὰ γυρεύουνε βοήθεια!

Τὰ χαρτιὰ μέσ' 'ς τὸ τραπέζι
Μὲ χαμόγελο ἀραδιάζει·
Ἄρχινᾶ σιγὰ νὰ παίξῃ
Καὶ μεμιᾶς ν' ἀναγαλλιάσῃ.
Στήθια ἀμέτροντα κτυποῦνε
Καὶ τὸν Πλάστη ὑμνολογοῦνε.

Τὸ παιγνίδι εὐθύς ἀρχίζει
Σὰν τὸ φύσημα τ' ἀέρος
Μαγικὰ νὰ πλημμυρίσῃ
Κάθε τόπο, κάθε μέρος.
Βράζει, ἀπλόνηται, πηδάει,
Βουνά, θάλασσαις περνάει.

Μαζωμένα εἶναι τὰ πλήθη,
Τὸ χρυσάφι γύρω ἀστράφτει,
Ἄντηχεῖ βαθεῖα 'ς τὰ στήθη
Καὶ φωτιὰ μεγάλη ἀνάφτει.
Ὡσὰν ἄνεμος γυρίζει,
Καὶ σὰν ἥλιος λαμπυρίζει.

Ἄλλος τρέχει ἀπελπισμένος
Καὶ 'ς τὸ πέλαο μέσα πέφτει,
Ἄλλος πναίνει σκεπασμένος
Καὶ 'ς τὰ σπίτια μέσα κλέφτει·
Ἐδῶ χέρια αἵματομένα,
Ἐκεῖ βρέφῃ ὀρφανεμένα.

Ἐδῶ κλάψες καὶ κατάρα,
Ἐκεῖ γέλια καὶ μεθύσι,
Ἐδῶ πείνα καὶ λαχτάρα,
Ὅπ' ἀνάφτει, τρέμει ἢ κτίσι·
Ἐδῶ λάμπει τὸ χρυσάφι
Ἐκεῖ ἀνοίγουν μαῦροι τάφοι.

Ὅλοι τρέχουν 'ς τὸ παλάτι
Νιοί, παιδιά, μανάδες, γέροι,
Χύνει δάκρυα κάθε μάτι
Καὶ παγώνει κάθε χέρι·
Καὶ 'ς τὴ μέση ἢ πείνα ἀρχίζει
Νιούς, παρθένας νὰ θερίζει.

Κ' ἐνῶ βλέπει ὀλόγουρά του
Τρομασμένο τόσο πλῆθος
Νὰ ζητῆ τὸ βασιλιᾶ του
Μὲ λαχτάρα μέσ' 'ς τὸ στῆθος,
Αὐτὸς μόνος δὲν τρομάζει
Γιατὶ τώρα διασκεδάζει.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΩΚΗΣ

ΠΑΡΑΙΣΘΗΣΕΙΣ¹

— Εἶμθα εἰς τὸ Δαβαλαγίρι, μοι εἶπεν ἡ Ψυχὴ.
Ἴδου τῆς γηραιᾶς Ἀσίας αἱ ἀτελεύτητοι ἐκτάσεις.
Λέγε· τί θέλεις νὰ ἴδῃς; — Δεῖξόν μοι τοὺς λαούς,
ἀπῆντησα, τοὺς πρώτους, τοὺς ἀρχηγόνους λαούς
τῆς Ἀσίας, ἀφ' ὧν ἀπέρρευσαν τῶν ἄλλων ἡπείρων
οἱ κάτοικοι. Ἐξέτεινε τὴν χεῖρα ἡ Ψυχὴ, καὶ ἰδού,
εἰς τὰ ὑποκείμενα βάθη, μυριάδες γενῶν καὶ γενεῶν
φαίνονται παρελαύνουσαι. Ἀνίστανται οἱ ἀρχαιοτάτοι
τῆς γῆς κάτοικοι. Ἡμίγυμοι, μὲ δέρματα
σκεπόμενοι ἄλλοι, λίθινα φέροντες σκευὴ καὶ ὄπλα,
τὴν τροφὴν αὐτῶν ἀμφισβητοῦντες πρὸς τὰ θηρία,
ἐντὸς σπηλαίων καὶ ὀπῶν κατακλιόμενοι τὰς νύκτας,
ἄγριοι, ἀτίθασσοι, τὴν θεῖαν εἰκόνα ἀσχημίζοντες
διὰ τῆς σκληρότητός των, ἐμφανίζονται οἱ ἀπώτατοι
ἄνθρωποι, τὰ πρῶτα γένη τῶν θνητῶν, ἄλκιμον τὴν
ῥώμην τοῦ σώματος προτάσσοντα, νηπίαν ὁμως τοῦ
πνεύματος τὴν λαμπηδόνα. Ποῖα εἶναι τὰ ἀγνωστα καὶ
ὑπερμεγέθη ἐκεῖνα θηρία, τὰ παχύδερμα, τὰ ὑπὸ
τοὺς βαρεῖς πόδας των συντρίβοντα τοὺς λίθους,
τὰ κροτοῦντα δεινῶς πελωρίους γνάθους, καὶ ὧν τὸ ὕψος
ὑπερβάλλει τὰς ὑψηλοτέρας τῶν δένδρων κορυφάς;
Ἡ εἰκὼν των, τὸ γένος των ἐξηλείφθη ἀπὸ
τῆς γῆς. Ἀκολουθοῦσι μεταγενέστεροι λαοί·
τούτους διαδέχονται ἄλλοι, καὶ ἄλλοι πάμπολλοι
ἐκείνους. Ἀγάζει ἡ ἠὼς ἀρχομένου πολιτισμοῦ.
Διακρίνω τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Σίνας, τοὺς Βαβυλωνίους,
τοὺς Ἀσσυρίους, τοὺς Αἰγυπτίους, τοὺς Φοίνικας,
τοὺς Ἰουδαίους. Βαβαί, ποῖα γένη βροτῶν,
ποῖα παρελάσεις γενεῶν, ποῖα ποικιλία ἐθνῶν,
ποῖα ἀλληλοδιᾶδοχος ἀναγέννησις καὶ

ἐναλλαγὴ Φυλῶν, Λαῶν, Ἐθνικοτήτων. Εἶναι σκελετώδεις πᾶσαι. Ἐζήσαν· δὲν ζῶσι πλέον. Ἦλθον
καὶ παρῆλθον, ὅπως ἔρχονται τὰ φύλλα τοῦ δάσους
κατὰ τὸ ἔαρ, καὶ θνήσκουσι παρερχόμενα τὸ φθινόπωρον.
Γένη καὶ εἶδη, τὰ πάντα ἐγένοντο κτῆμα καὶ λεία
τοῦ θανάτου καὶ τῆς φθορᾶς. Ὡ Θάνατε! Θάνατε,
ἡ μόνη ἀθάνατος γηίνη δύναμις! Ποῖα τὰ τροπικά
σου, ἐπὶ ποίου κρανιοσπάρτου καὶ ὀστεοσπάρτου
στυλοβάτου ἐγείρεις τὸ φρικτὸν καὶ ἀκατάλυτον
κράτος σου!... Παρέρχονται ἐν τούτοις ἀδιαλείπτως
αἱ γενεαί, εἰς τὸ ἀπώτατον παρελθὸν ζήσασαι
πᾶσαι, ἐργῶδη ὄλον διανύσασαι ἐπὶ τῆς γῆς,
μὲ τὰ δάκρυα αὐτῶν ἀρδεύσασαι τὸ ἔδαφος,
τῆς ἀμαρτίας θύματα, τοῦ δισταγμοῦ ἔρμαια,
τῶν ἐλπίδων παίγνια, εἰς προσδοκίας ἀσαφεῖς
ἐνατενίσασαι, καὶ εἰς τὰ σκότη τοῦ τάφου
ἐπιστρέψασαι, εἰς τὴν μητέρα γῆν, πρὶν ἢ
ἴδωσιν ἀνατέλλον τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Ἐλπίδος
τὸ φῶς. Εἰς τὸ θέαμα ἐκεῖνο τῆς ἀδιαλείπτου
καὶ ἀτελευτήτου νεκρικῆς παρελάσεως ἡσθάνθη
φρικτὴν καὶ καταβολὴν.

*

— Ἀρκεῖ, εἶπον ἀχθόμενος πρὸς τὴν Ψυχὴν.
Ἐκουράσθη θεωρῶν τοιοῦτον δαψιλῆ, καταστροφῆς
καὶ μηδαμινότητος μεστὸν, ἐπιθανάτιον θρίαμβον.
Δύνασαι νὰ μοι δείξῃς τὸν Παράδεισον, οἶον
ἐπλάσεν αὐτὸν ἡ χεῖρ τοῦ Δημιουργοῦ; Ὡ! ποθεῖ
ἡ ψυχὴ μου νὰ τὸν ἴδῃ, καὶ εἰς τὴν θεῖαν τοῦ
ἀπολεσθέντος ἐκείνου γοήτρου νὰ θρηνήσῃ πικρῶς,
καὶ φεῦ! ἀνεπανορθῶτως. Ἐσκυθρώπασεν ἡ Ψυχὴ.
— Οὐχί, μοι λέγει. Τοῦτο διαφεύγει τὴν δύναμίν
μου. Οὐχί σὺ μόνος ἀλλὰ καὶ ἐγώ, καὶ ἐγὼ ἐγκλείω
ἐν ἐμαυτῇ τὸ πεπερασμένον. Ἡ δύναμις μου
περιορίζεται ἐντὸς ὁρίων, ἄτινα δὲν δύναμαι νὰ
ὑπερπηδήσω. Τὸν Παράδεισον, τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ,
τὴν καταστροφὴν ἀναλογιζόμενος ἐστράφη θεωρῶν
εἰς τὰ ἀπόστασι. Ὡς ὄνειρον μαγικόν, ἐντὸς ἄλλου
ὑπερανθρώπου καὶ γοητευτικοῦ ὄνειρου, ἐπεφάνησαν
τότε ὑπερφυεῖς θέσεις, πλήρεις μυστικοῦ κάλλους ἀφανισθέντος.
Ἰνδάλματα ζωῆς ἐξαισίας, θεοθεήσεως ὁμως
ὑπὸ ἀρὰν ὀργίλην, ἀντιπαρῆλθον μελαγχολικῶς,
καὶ ἠφανίσθησαν ἔξω τῆς δυνάμεως τῶν ὀφθαλμῶν
μου. Δένδρα ὑψίκομα περικαλλῆ, συστάδες συνηρεφεῖς,
λειμῶνες γλοάζοντες, κῆποι ἀνόσπαρτοι, εὔοσμοι,
πολυανθεῖς, ποταμοὶ ἠδὺ φλοισβίζοντες ἄνθεσιν
ἐστεμμένοι κατὰ τὰς ὄχθας αὐτῶν, φῶς μαγικόν,
θεῖον, ἀνερμήνευτον, θάλπος γλυκύ, σέλας ἀκτινοβόλον,
σκέπον τὴν γόησσαν καὶ γελοέσσαν ἐκείνην φύσιν,
φανταστικῶς ἠγέρθησαν πρὸ ἐμοῦ, ἐπεφάνησαν,
ἐλαμψαν, ἤρξαντο παρερχόμενα, καὶ εἰς ἀπόστασι
μυστηριώδη περιλύπως καὶ πενθίμως ἀφανιζόμενα.
Ἦκουσα τότε βροντὰς σμερδαλέας. Προσεῖδον
ὤρωιόν τὸ φῶς, ἀποσβεννύμενα τὰ χρώματα ἐκείνα,
φυλλορροοῦντα τὰ δένδρα, πίπτοντας μεμαραμμένους
τοὺς καρπούς, καὶ ἐντρομος ἐνητένισα πυρίνους
γλώσσας ἐρπούσας πρὸς τὸ ἔδαφος, καὶ οὐρανομίσεις
εἶτα παλλομένας διὰ τῆς ἀμυροσφαίρας. Σπασμὸς
φρικτός, ὑπογθόνιος, σαλεύει καὶ σπαράσσει τὰ
ἐδάφη! Τρομερὰ κατάρας φωνή, ἀοράτως